

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Alfonsi Virvesii Canarien. Episcopi, Philippicæ
disputationes uiginti aduersus Lutherana dogmata, per
Philippum Melanchthonem defensa**

Virués, Alfonso de

Coloniae, 1542

VD16 V 1588

De eode[m] ad scripturae loca responsionum. Philip. VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33625

cordiæ valebit? Existimasti fortasse neminem fore, qui ne-
 sciret quibus Propheta verbis fiducia clausit erectionem:
 Atqui ijdem quotquot prophetæ verba meminerint, ani-
 maduertent vna, te arte ac dolo malo legis mentionem: qua
 se David erectum prædicat, prætermisisse, decreuisseque po-
 tius ad propheticum conuiuere lumen: quã Lutheri dogma
 semel susceptum deserere. Ne tu illi strenuum præstas te mi-
 litem, quando nec spiritus sancti oraculo, in quod tute nemi-
 ne admonente incideras, cedere voluisti: David enim deser-
 te pronunciat, se misericordiæ fiducia propter legem domi-
 ni & propiciationem, quæ apud illum est sustentari, qua in
 re, quia superius exposita est, non est nunc opus diutius im-
 morari, quin posteaquam scripturæ sacræ testimonia, quæ
 Philippus produxit in apologia examinare cœpimus, præ-
 stabit & illa quæ in confessiõe vestra citantur, ordine repetere.

Philippica VI. De testimonijs in confessione pro
 iustitia fidei contentis.

PRINCIPIO, quandoquidem in confessio-
 ne vestra Germani, ita vocem agnoscimus Iacob, Quid Phi-
 lippus op-
 pugnet.
 vt subesse non ignoremus manus Esau, est ope-
 repræcium animaduertere, quod Philippus non
 ecclesiæ communem doctrinam, sed iustitiam rationis in a-
 pologia sibi proponit oppugnandam, vt dum vos a nostra
 confutatione defendit, eo videatur euicisse, quod aduersa-
 rium sibi facit imbecillem & inermem, in quo nos omnes
 superatos esse vult credi: nec desunt illi (si diuis placet)
 K ij qui

Ratio gd. qui credant. Quasi nos ratione sola hominem iustificari, vni
 quam arbitrati simus, cuius nec vmbra quidē dogmatis vsq̄
 inuenitur apud theologos. Utuntur quidem rationis no-
 mine, a Latinorum omnium optimis quibusque recepto,
 sed eo naturæ tantum lumen significant, malignum sane il-
 lud & inefficax, nisi gratia subleuetur: quo tamen lumine
 semper animus gliscit, & gestit ad meliora, id quod Ari-
 stoteles dixit, ad optima deprecari, haud tamen Aristote-
 Rom. 7 lis verbis innitimur, sed Pauli doctrina, qui mentem in se
 agnoscit diuinæ legi vltro consentientem & inseruientem,
 Gala. 5 quam etiam ad Galatas spiritum a carne per omnia dissen-
 tientem appellat. Nemo est enim quantolibet peccatorum
 pondere prægrauatus, qui non intima quadam animi ener-
 gia reuocetur a turpitudine: a qua tamen haud nostrarum
 est virium prorsus recedere, nisi adsit Christi gratia, quæ ra-
 tionem frustra conantem & adnitentem erigat & perficiat.
 Illud igitur, quicquid est, animi nostri, cui turpitudine, eti-
 am cum maxime delectat, non probatur, quodque vel in
 medijs facinoribus ad honestum prouocat, sollicitat, con-
 spirat, id ipsum Paulo dicitur mens, a theologis vero nunc
 mens, nunc ratio nuncupatur, quam sub vtroque nomi-
 ne Cicero describit, cuius verba sunt: Humanus animus
 decerptus ex mēte diuina cum alio nullo nisi cum ipso Deo,
 si hoc fas est dictu, comparari potest. Hic igitur si excultus,
 & si eius acies ita curata est, vt ne cæcetur erroribus: fit per-
 perfecta mens, id est, absoluta ratio, quæ est idem quod virtus.
 Explicauit Cicero quicquid natura præstare potest imo quod
 a Deo

a Deo naturæ præstitum est etiam lapsæ, tametsi cultus hic animi & curatio non est naturæ, sed gratiæ: non dubito tamen, quin apostolus Paulus eius verba reciperet, quando alia haud dissimilia ex Arato probat, & citat: ex quibus colligit, non debere nos Dei munus tam ingens & sublime fictitijs submittere numinibus, sed vni & viuenti Deo, cuius non vero modo figmentum vt ceteræ res, verum & genus quodammodo sumus. Philippus igitur aduersus hanc siue rationem siue mentem siue naturæ vim acriter insurgens, vt sit quod nemine repugnante possit expugnare, fingit sibi monstra quæ vincat, & magnum (quod prouerbiū habet) emortuo hosti vulnus infligit. Nos vero hæc omnes Philippicas in umbras & inania, impressiones excursionēs, ouationes etiam si velit, & triumphos, æquis sane oculis spectamus, quinimo quod insolescentem naturam tanta felicitate prostrauerit, atque prostrauerit, victoriam illi gratulamur, nulla nos tantæ gloriæ inuidētia vrit: Magis nunc vestræ acies Germani & testimoniorum structæ copiæ sollicitos reddunt, haud enim vnum aut alterum frustratim locum pro fidei iustificatione aduersus opera nostra profertis, sed primo statim congressu tota Pauli ad Romanos epistola producit, quæ nos III. præsertim & IIII. cap. velut genuino ariete prosternat. Sed nos quarto capiti paulo ante respondimus, & nunc demum respondemus, non ibi de lege morali quæ & naturalis est, agit sed de lege cæremoniāli, quæ peculiariter solis est data Iudæis, de qua tertio etiam cap. incipit differere. Declarant hoc Ambrosij verba, quibus illud: Arbitramur iustificari hominem

Confessio
nis Ger-
manicæ lo-
ca pro h-
de.

Ambrosi-
us de duo-
bus j. & 4.
capit. Pau-
li ad Ro-
manos.

per fidem sine operibus, exponit in hunc modum: Gentilem dicit hominem pro certe haberi, quod iustificetur credens, nulla faciens opera legis, id est, sine circuncisione, aut neomenijs aut veneratiōe sabbati: Et paulo superius illud exponēs: Nunc vero sine lege iustitia Dei manifesta est, testimonium habens a lege & prophetis. Apertum est, inquit, quia iustitia Dei sine lege apparuit: sed sine lege sabbati & circuncisionis & neomeniæ & vindictæ, nō tñ sine sacramento diuinitatis Dei, &c. Distinxeat Ambrosius superiori periodo legem in tres partes, quarum prima de sacramēto diuinitatis sit, proxima quæ congruat legi naturæ, tertia quam Paulus vocat legē factorum, id est, sabbata neomeniæ circuncisio, &c. Harum partium prima Dei timorem fiduciam, dilectionem & cætera continet, quæ Philippus retulit ad priorem legis tabulam, secunda pars continet quicquid posteriore legis tabula interdicitur, tertia vero quicquid cæremoniarum Moyse docente obseruatum est a iudæis. Quoties igitur Paulus legē a iustificatione secludit, Ambrosius de hoc tertio legis genere cōstanter interpretatur, quod et legem factorum. Paulum sequutus appellauit, vt reliquas duas partes ad legem fidei referret: Bimembris est em̄ Pauli diuisio, cum legem factorum separat a lege fidei, alioqui inefficax esset collectio, qua iustificationem legi factorum negat, vt transferat in legem fidei. Dicitur autem lex fidei non ipsa fides, sed ea rerum doctrina atq; præscriptio, quarum obseruationi promissa est æterna felicitas, hæ sunt non fides tantum (vt demonstrauius hactenus, & sumus etiam inferius confirmaturi) verum & chari-

Lex distin-
guitur in
tres partes

Roma. 3

Lex fidei
quid.

tas, hoc est, Dei & proximi dilectio. Iam ut promissionē non amplectimur nisi fide, ita quod promissum est nisi ijs rebus quibus promittitur assequi non valemus: Hæc de Ambrosij doctrina & interpretationibus prolixius, quod hic præ cæteris patribus a Philippo & Lutheranis ferme omnibus pro sua doctrina citatur, tamen scio Augustinum aliter legē factorum a lege fidei distinguere: nempe ut lex factorum decalogi sit litera, per quam peccatum agnoscitur, lex vero fidei vis perficiendi decalogum, per peccatum vitatur, vtriusq; legis autor est Deus, qui & decalogū dedit per Moysen, quo peccatum agnoscamus, & gratiam per Christum qua vitemus: Nobis tamen nihil obest hæc diuersitas expositionum nec est perinde magna: Nam & Ambrosius hanc expositionem quam Augustinus de spiritu & litera copiosissime tractat, aliquoties in his Pauli commentarijs attingit. Quanquam ad intelligendum quæ sit Pauli sententia, dum legem utroq; capite tertio videlicet & quarto separat a iustificatione, non est opus interprete, sed prudente lectore. Cum enim Paulus capite tertio dixisset nos per fidem sine operibus legis esse iustificandos, ut ostenderet cuius legis opera excludebat adiunxit: Nunquid Iudæorum tantum Deus? Imo & gentium, ac si dicat: Si operibus legis opus esset ad iustitiam, solos Iudæos Deus iustificare decreuisset, quibus solis dedit legē circumcisionis & ceremoniarum. Hic nihil obscure videtis quæ de lege Paulus differat, cum legem a iustificatione secludit, nempe de lege non naturali, tamen nec illa sine gratia iustificet, quæ communis est cunctis hominibus, sed de Mosaica,

Alio

1. Cor. 1

Rom. 2

Hier. 31

Alioquin nullius esset ponderis collectio: qua infert homines non iustificari operibus legis, ex eo quod Deus non solum sit Iudæorum, hoc est, non solos velit iustificare Iudæos, verum & gentes quæ alteri legi, morali scilicet, sunt naturaliter obnoxia, tametsi nec ea iustificare valeat sine fide. Pendet enim hæc, quam Ambrosius fecit mediam legem a prima ut primæ virtus pendet a gratia, gratia vero a Christi Iesu meritis, ut omnia demum illi accepta referantur, qui factus est nobis sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio, ut quæ admodum scriptum est, qui gloriatur, in domino gloriatur. Ut hanc igitur legem, quæ fide non eleuatur, sed robur nascitur & vim, quæque haud vni tantum populo, sed vniuersis est gentibus imposta, non separet a iustificatione, aduersæ partis hypothese, quam sibi proposuerat interrogatione, correxit, dicens: Imo & gentium: Quarum, inquit, gentium? Nempe illarum, quæ legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, quod ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Duarum etiam hic legum meminit Apostolus, quarum alteram dicit gentes non habuisse alteram naturaliter fecisse, non quia solius naturæ viribus legem implebant, sed quia nullo Deus externo pædagogo usus fuerat ad illos, ut ad Iudæos usus est Mose, sed natura duce, recta sequebantur, quæ tamen assequi non valebant nisi per gratiam, experti illud: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam, quod etsi de Christi aduentu secundum carnem sit copiosius promissum, per eundem tamen est ab initio præstitum electis, quos pater benedixit in omni benedictione in cælestibus in
Christi

Christo, sicut elegit illos in ipso ante mundi constitutionem. Ex his em̄ fuere oēs quos Apostolus pronunciat habuisse opus legis scriptum in cordibus suis, quo iustificabantur, non humana iustitia aut politica, sed iustitia illa quā exigit Christus, in die inquit, cum iudicabit Deus occulta hominum secundum Euangelium meum p̄ Christum Iesum: Ab hoc itaq; secundo capite Paulus de duabus incipit differere legibus, ostendens neutram iustificare posse, alteram hoc est, ceremoniale quia inutilis est, alteram quod impossibile praestitum, nisi adsit fides, quae priorem infirmat, posteriorem confirmat: & sibi peculiariter vendicat, efficiens ut eius iustificatio impleatur in ijs, qui non secundum carnem ambulant, sed secundum spiritum, in quibus eo lex fidei appellatur, quod promissiones contineat, quibus fides excitat & innititur, quodque non possit sine fide praestare, sine qua impossibile est placere Deo. Haec est nimirum lex qua humana excluditur gloriatio, quandoquidem ea ostenditur homini quā imbecillis fuerit & infirmus, cui tanto leuamine opus fuit ad perficiendum quod quādiu nō fecisset, tam diu ab hominis dignitate & natura quodāmodo deficiebat. Nam Deū timere, & eius obseruare mandata esse hominē pronunciat Ecclesiastes. Exclusa est, inquit Paulus, gloriatio tua: per quam legē Factorū. Nō. Sed per legē fidei. Legem factorū vocat ceremoniarum praescriptionem, quia cum externa tantum opa praecipisset, efficiebatur etiam a filijs diffidentia, legē vero fidei morale vocat, quia non pōt nisi a fidelibus perfici iuxta id quod superius citauimus, quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur

L per

Rom. 8
Deus non
iustificat
per legem
factorum.

per carnem, misit Deus filium suum, &c. vt iustificatio legis impleteretur in nobis. Non ergo iustificat Deus per legem illā factorum, alioqui Iudæos tantum (vt Paulus legitime infert) iustificaret, & tantum Iudæorum esset Deus, sed per hanc legem fidei, hoc est, quæ sine fide præstari non potest, atq; adeo nec sola iustificare, id quod apostolus Paulus superius exposuerat obijciens Iudæis legis transgressionem ex Psal. XIII. quem gētibus vniuersis specialiter tñ Iudæis quibus scriptus est, tribuit. Ob id nanq; non potuerunt per legem sine fide iustificari, quia non valuerunt eam sine fide seruare: accedente vero fide, iustificatio legis (vt idē ait, impletur in illis, qui non secundum carnem ambulant, quod suggerit concupiscentia, sed secundum spiritum, quod lex ipsa præscribit. Scimus enim quia lex spiritalis est, ideo iustificare non potest, nisi eos quibus dicitur: Vos autē in carne non estis, sed in spiritu, si tamen spiritus Christi habitat in vobis. Apostolus ergo Paulus tertio capite ad Romanos, quod vestra confessio citat (nā quarto de sola lege Mosaica loquitur) hoc agit, vt doceat Iudæos nunquam fuisse iustificatos per solam legē etiam moralem, quia nunquam sola contulit vt virtus fieret, sed vt agnosceretur peccatum: qua tamen, si seruare potuissent iustificarentur, vt iustificati sunt, qui per fidem Christi etiam inter illos seruarent, fide supplente quod operi defuit & ita vtroq; iustificante. Confirmat hoc etiam Apostolus collectione quam facit ex Psalm. XIII. ad probandum quod lex nunquam Iudæos iustificauerit, quo in loco nullum legis defectum proposuit ad colligendum, sed communem omnium homi-

Roma. 7

Rom. 8

Rom. 3. & 7

Lex nullū
iustificat.

hominum, Iudæorum tamen præcipue præuaricationem, quod si lex, etiam seruata, nõ iustificaret, haud opus erat Paulo ad suadendum Iudæis, vt fidei iustitiam quærerent, legis transgressionem illis opponere, sed infirmitatem quam haberet etiam seruata: vt ab ea quæ seruare nõ poterat, cum maxime seruaretur, desciscerent ad fidem Christi. Atqui non hoc Apostolus cupiebat, sed vt viribus suis, quibus legem adimplere non poterat, diffisi ad fidei gratiam conuersi, cum admiffæ præuaricationis condonatione, tum nouo spiritus robore, iustificationem legis adipisceretur in Christo: quam in ipsa lege non valuerant. Sane quod multis est in improbanda lege: Iudæorum arrogantiam retundit, quoniam legis fiducia, quam sibi vnã sufficere credebant, maximo illis erat impedimento, ne Christi fidem amplecterentur. Interim tamen nihilominus ad bona opera illos adhortatur, & a peccando compescit, pronuncians illos duntaxat a peccatis iustificari, qui Christo commorientes ita destruunt corpus peccati, vt vltra peccato non seruiant, Quo in loco est illud obseruatione dignissimum, quod ita Paulus mortificationem nostram Christi morti connectit in iustificatione, quemadmodum Christus ipse sæpissime cruces nostras suæ cruci præcipit adiungi dicens: Qui vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et alias multa in hanc sententiam. Quid aliud est vnumquens nostrum crucem suam tollere post Christum, quam ipsi fidei bona opera, quibus efficiendis detestante natura, & cupiditate etiam reluctantem, acerbissime

Roma. 6

Matth. 16

L ij cru

F. ALFONSVS VIRVESIVS

cruciamur, adiungere: Si sola fides sufficeret ad iustitiam, sufficeret & sola crux Christi, quæ fidei nostræ mysterium continet, vt sanguinis eius testatur cōsecratio. Nunc cum etiam nostræ cruces postulentur, nullus relictus est ambiguitati locus: quin opus sit etiam operibus nostris, vt iustificemur. Iā verba quæ in eodem capite tertio Paulus apostolus citat: *Gene. 15* Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam: non magis astruunt iustitiam fidei, quā operum. Quod id ipsum vel ex hoc efficitur perspicuum, quod eisdem verbis vtitur *Iacobi 2* Iacobus, ad probandam iustitiam operum, quibus Paulus ad iustitiam fidei confirmandam, imo spiritus sanctus per vtrumque Apostolum vtrancq; iustitiæ rationem voluit eodem testimonio explicari, vt vel hoc appareat quod neutra sine altera iustificet. Verba Iacobi apostoli sunt: Vis autem scire o homo inanis, quoniam fides sine operibus ociosa est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? Videtis quoniam fides cooperabatur operibus illis, & ex operibus fides consummata est, & suppleta est scriptura dicens: *Genes. XV.* Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est? Hæc de Abrahamæ testimonio & exemplo Iacobus, Post quæ additur collectio nam eandem causam agebat, qua de nos disputamus. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum. *Iacob. II.* En apostolica definitio quæstionis vsq; adeo aperta, vt nec excogitari quidem possit apertior. Et sunt (si diuis placet) qui cum hic Iacobi apostoli sententiæ non cedant, quin

quin medium illi digitum propemodum ostendant, Christianos tamen & apostolicæ doctrinæ assertores sese audeant appellare, ita ut præ se cæteros pro sesquihæreticis habeant. Mihi sane religio esset, post tam evidens spiritus sancti testimonium, quo ab eodem sunt verba illa Geneseos explicata, a quo fuerant olim cunctis fidelibus in exemplum proposita, nouum illis addere commentum. Idcirco apostolicæ expositionis luce contenti ad alia progrediamur. Testimonio quod citatis ex Luc. XVII. cum superius sit responsum, non esset opus nunc denuo respondere. Sumus enim omnes serui inutiles, cum fecerimus omnia quæ præcepta sunt nobis, quia Deus bonorum nostrorum non indiget, ut ex illis aliquid ei proueniat emolumentum. Si iuste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? Dixi domino Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Sumus etiam inutiles, quia nihil potest homo, ita mereri opere, ut ideo reddatur, quod sola ratione boni operis deberetur. Quis enim vnquam pro eius rei quam debuerat solutione, præmium postulauit? Sumus autem omnes pietatis, atque ad eum cuiusuis boni operis quadatenus debitores. Idcirco Christus adiungit. Quod debuimus facere fecimus. Est huius expositionis tametsi per se nihil difficilis autor Ambrosius, cuius verba in commentarijs epistolæ ad Rom. cap. III. commentariorum vero X. hæc sunt: Absolutum est, ei qui legi factorum, id est, Moyse subiectus est, aut naturali, non imputari meritum ad mercedem, ut gloriam haberet apud Deum: debitor est enim facere legem, quia necessitas imposita est per legem, ut

Inutiles in
quo firmus.

Iob 39
Psalm. 111

Ambros.

F. ALFONSVS VIRVESIVS

velit, nolit, faciat legem, ne damnetur, &c. Hæc Ambrosij sunt, quem idcirco allegamus, quod eius præcipue verbis et autoritate nos grauat Philippus: quanquam, vt ingenue dicam, non video qui constare possint Ambrosio, quæ mox de fide subiungit: Nam ad eundem modum possumus dicere fidem nostram esse inualidam, ad hoc, vt eius meritum imputetur ad mercedem, quod opus nostrum sit, idæque maxime debitum: & quo Deus minime indiget: Attingit Philippus hanc obiectionem, nihil est enim quod eius solertiam effugiat, occurrit tamen illi dicens: Fidem iustificare non propter se, sed propter veritatem promittentis, quia iuste exigitur promissum, si fides sit habita promissioni, atque adeo fides sola facit, vt ego iuste repetam, quod tu mihi sponte promiseris. Hæc argumenti aut redargutionis summa est, & maxima fidei vis. Quod quidem argumentum Philippus Pauli apostoli esse dicit, idemque varijs verbis subinde multiplicat & repetit, addens quod nec excogitari nec fingi quicquam possit quo euerti queat. Ego vero id ipsum vehementer probō: Cæterum ob eandem causam etiã contendendo, charitatem & eius opera simul cum fide iustificare, quæ mercedis iustificatio innitatur promissioni. Hoc Philippi verbum est, quod bene et sapienter ab eo dictum est dudum. Quare cum ratio debiti atque a Deo iustitiæ oriatur a promissione, si ego tibi cras ad me venturo talentum auri mea sponte promiserō, nunquam auferes aurum, etiam si mihi fidem habueris, nisi constituto inter promittendum tempore aduenias, nec sola tibi fides, habendi auri ius conferet, sed tempestiuus etiam aduentus,

Quo Philippus declarat iustificare fidem.

tus, cuius interposita cōditione fuerat a me facta promissio. Nequit igitur homo, promissam mercedē assequi, nisi promittendi causa & promissionis cōditio intercedat. Promissionis diuinæ causas continet fides, conditiones præstat charitas: Promisit em̄ Deus coronam vitæ diligentibus se. Et Paulus patientia nobis opus esse dicit, vt voluntatē Dei facientes reportemus promissionem. Nempe quod, vt alibi pronunciat, pietas promissiones habeat, vitæ quæ nunc est & futuræ. Pietatē vero, tametsi res per se sit aperta, charitatem & eius opera eodē loco interpretatur Ambrosius. Demum quærēti, quam ratione æternā vitam assequi posset Christus ipse respondit: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Hoc est em̄ in summa pietatem colere. His alijsque innumerabilibus pene locis, quæ passim scriptura ipsa vltro legentibus offert, quibusque semper est opus adiunctum promissioni. Ecclesia admonita sic orat: Vt mereamur assequi quod promittis, fac nos amare qđ præcipis. Hæc precationē apud Norimbergam doctrinæ vestræ urbem, ne interim a vobis possit contemni memini me dum sacris solennibus interessẽ, die dominico audiuisse. Cum igitur dilectio mādatorum Dei, quæ summa legis obseruatio est, vobis etiam solenni precatione prædicantibus promissionem Dei assequatur, constat: eisdem promissionibus inniti bonorum operum merita, quibus & fidei merita innituntur, adeoque hominē fide & charitate, saltem quæ bonorum operum radix est, iustificari, hoc est, dignum fieri mercede, quæ sola misericordia nullis præcedentibus meritis fuerat illi promissa. Citātur tamen Ambrosius verus

Iac. 1
Heb. 10

1. Tm. 6

Matth. 19

Communis ecclesie precatio.

Ambrosi. s*ij* verba quædam, quibus dicit, constitutum esse a Deo ut
 qui credit in Christum saluus sit sine opere, sola fide gratis ac
 cipiens remissionem peccatorum. Quid ni dicat Ambrosius,
 quod in Paulo eisdem pene verbis, quibus ipse usus est lege-
 rat, tamen si exclusione Paulus nunquam fuerit usus. Ceterum quomodo
 aut qua de lege quibusve operibus intelligendus sit, declarat
 hoc eius verba quæ ex commentarijs epistolæ ad Rom. paulo
 ante citauimus. Quanquam est etiam alias verissimum con-
 stitutum esse a Deo, ut qui credit in Christum saluus sit sine
 opere, quia nullum opus nostrum ante Dei constitutionem
 & salutis promissionem meritum est, aut præcessit, sed gratis
 nos Deus elegit, vocauit ad fidem, iustificauit per fidem, hoc
 est, nullo alio nostro merito præcedente iustificationem (quod
 Ambrosius exclusione significauit) non tamen quod iustitia
 nostra siue iustificatio sola sit fides, sed etiam charitas, ut mul-
 tis demonstratum est argumentis, quam iustitiam nemo po-
 tuit mereri, sed gratis illa donatur propter Christum, in quo
 (ut Paulus ait) elegit nos pater ante mundi constitutionem,
 atque ideo antea quam huiusmodi dilectionem mereremur,
 ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charita-
 te. Et infra: Gratificauit nos in dilecto filio suo, in quo ha-
 bemus redemptionem per sanguinem eius, & remissionem
 peccatorum secundum diuitias gratiæ eius. Semper Apo-
 stolus opera fidei adiungit. Nam etsi electi sumus sine ope-
 ribus nostris, ad hoc tamen elegit, ut operemur, & si promi-
 sit sine operibus nostris, non tamen promittit nisi operanti-
 bus, modo possint actu, alioquin habitus ipse virtutum: fi-
 des,

Eph. 1

Eph. 1

des, præsertim & charitas sufficit sacramento renatis. Elegit nos, inquit, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate: quod idipsum etiam si præstiterimus, nihilo secius gratuito seruamur, quia nullus vnquam promissam tibi salutem promeruerat, sed omnibus Christus: in quo habemus redemptionem per sanguinem eius in remissionem peccatorum secundum diuitias gratiæ eius. Eph. 1 Gratiæ deputaretur salus, si tantum esset promissa gratuito, nunc autem diuitias gratiæ nobis proponit Apostolus, quoniam abundauit gratia, non modo in gratuita promissione, verum & in sanguinis Christi interuentione, quæ misericors promissio iustificat: idque misericorditer etiam, quando nec promissionem nec sanguinis, qua iustificaremur, interpositionem vllus fuerit vnquam promeritus. Sua etenim sponte, liberaliter & gratuito pater filium proposuit propitiorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiæ suæ. Rom. 3 Quem si non proposuisset, misericordiam suam promittendo sane exhibuisset, nunc autem misericordia promissionis & veritas exhibitionis obuiauere sibi, fidei nimirum amplexu: charitatis autem est, quod iustitia & pax osculatae sunt. Sed hæc omnia in Christo, quem cum peccatum non noscet, pro nobis pater fecit peccatum, vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso. 1. Cor. 5 Haud itaque proposito nostro de fide & operibus magis obstant Ambrosij verba, quam multa quæ prophetæ & apostoli differunt de gratuita per Christum iustificatione. Huic enim (vt Petrus ait) omnes Acto. 10 prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum

M accie

accipere per nomen eius omnes, qui credunt in eum. Quod id ipsum quod intelligendum sit, quamque ab operum exclusione, pro qua laborat Philippus, sit alienum, res ipsa, opportunitas, & occasio, qua prolatum est ab apostolo Petro, dubitare non permittit. Est enim hæc sententia de Cornelij conversionis conversione profecta: Ecce, inquit Cornelius, vir stetit ante me in veste candida, & ait: Corneli exaudita est oratio tua, & eleemosynæ tuæ commoratae sunt in conspectu Dei, &c. Quibus Petrus adiecit: in veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente que timet eum & operatur iustitiam acceptus est illi. Timere fidei est, tamen non absolute significatio. Non ergo solis timentibus, ut non solis credentibus Deus prædicatur acceptus, sed timentibus & operantibus iustitiam, hoc est, ea præstantibus, quæ præstabat Cornelius, de quo ista dicuntur: Acceptus, inquit, est illis. Et addit promissiones huius acceptionis & iustificatiōis. Quia verbum, inquit, misit Deus filiis Israel, annuncians pacem per Iesum Christum. Hic est omnium dominus: Verbum igitur quod missum est filiis Israel, hoc est, gratuita promissio diuinæ propiciationis per Christum, ad omnes spectat, cum omnium ipse sit dominus: Ad omnes, inquam, qui timet Deum, & operantur iustitiam, qua per fidem & opera iustificantur, Dei nimirum promissioe a nobis fide suscepta, & operibus quasi in nostram facultatem ascripta. Mihi religio videretur, apostolo Petro, semetipsum rebus ipsis & exemplis explicanti, quicquam longioris expositionis adijcere, idcirco ad alia festinemus. Citantur & in vigesimo

primo cap. confessiōis vestrae verba Christi: Ego sum via ve-
 ritas & vita, ex quibus, adiecto etiam quod Christus est me-
 diator & propiciator, colligitis eum qui se confidit, operibus
 mereri gratiam, aspernari Christi meritum & gratiā, & que-
 rere sine Christo humanis viribus viam ad Deum: Nos ve-
 ro quantum humanis viribus, quantum nostris operibus
 tribuamus, & quā sine Christo nos seruatum iri credamus,
 nemini erit obscurum, modo quæ hactenus diximus, vel os-
 citanter legat. Iniquum est tamen, vno duntaxat nos vrgeri
 testimonio, cum de eadem re plura extent, quæ simul collata
 sese vicissim exponunt, & causæ totius difficultatem exclu-
 dunt. Quamobrem isti, quod pro fide a vobis adductū est,
 addamus & illud quod eisdem Christus dicit, Arcta est via
 quæ ducit ad vitam. Tropus nanq; viæ ita conuenit Chri-
 sto, a quo vti rectissimo tramite nunquam est discedendum
 vt nihilominus competat legi mandatorum eius, cui debe-
 mus, eo vigilantius quo arctior est & difficilior, insistere. Nō
 declinabitis neq; ad dexterā neq; ad sinistram, sed per viam
 quam præcepit dominus Deus vester ambulabitis, vt viua-
 tis. Citatur & illud Pauli ad Ephe. Gratia estis saluati per fi-
 dem, & hoc non ex vobis: Dei em̄ donum est, non ex operi-
 bus. Et quod ad Rom. dicitur: Iustificati ergo ex fide pacem
 habeamus ad Deum. Quæ tamē nihil pugnant contra nos,
 qui gratiam confitemur, sine qua scimus nihil boni fieri a no-
 bis, cōfitemur etiā, vt mō exposuimus, nō propter nostra bo-
 na opera, sed gratis promissam nobis esse salutem propter
 Christū, cuius donū est nō solū promissio, veræ & fides qua

Iohan. 4
 Germani
 ca confes-
 sionis testi-
 monia &
 collectio:

Math. 7

Deut. 5

Ephe. 2

Rom. 5

F. ALFONSVS VIRVESIVS

credimus, gratia qua promissioni bonis operibus satisfacimus, & opera quibus fide intercedente iustificamur. Non enim ignavis, vt superius dictum est, & ociosis, sed operantibus, animo saltem si corporis viribus aut facultatibus nequeant, promissum est Christi regnum: Vnusquisq; igitur nostrum Christo hæc omnia refert accepta, adeoq; cū Paulo dicit: Gratia Dei sum id quod sum, vtinam & cum eodē possimus dicere: & gratia eius in me vacua non fuit, sed gratia eius in me manet: Alioqui etiam si habuerimus fidē, quæ montes transferat, nihil nobis proderit. Plus itaq; multo nos Christo tribuimus, quam vestri doctores. Illi Christo æternam felicitatem ferunt acceptam, quam fide se consequuturos existimant, etiā sine operibus, quod quanta sit præsumptio, quanta temeritas viderint alij, nos vero, quod vocati sumus: quod electos nos esse confidimus, quod horum piægnus, promissiones eius habemus, quod eius solius gratia datum sit nobis vt crederemus promittenti, quod per hanc fidem gradus est nobis factus ad charitatis perfectionem, quod charitatem consequuti sumus, qua essemus sancti & immaculati in conspectu eius, non propria mundicia, quam nec infans vnus diei habet, sed charitatis, quā ipse nobis contulit beneficio, denique quod fide & charitate iustificati sumus gratis per gratiam ipsius, sine quo nihil horum præstare possemus, nec præstitum quicquam ad beate viuendū prodesset. Omnia hæc, inquam, Christi dona esse fatemur non ex nobis: Quis enim prior dedit illi vt retribuereetur ei? Acceptis tamen hisce muneribus, cooperatores eius efficiemur,

1. Cor. 15

1. Cor. 13

Iob 15

Rom. 2

mur, iuxta Pauli doctrinam, qui & præcipit nobis, cum
 metu & tremore nostram salutem operari, cum tamen mox
 adijciat: Deus est enim qui operatur in vobis, & velle, & per-
 ficere pro bona voluntate. Huic nimirum magistro, qui fidẽ
 operibus connectere, qui vniuersa contemperare nouit, qui
 ita omnia in Dei gloriam vult cedere, vt nostris tamen ope-
 ribus æternæ vitæ consequutionem quadãtenus tribuat, se-
 curius credimus, quam Lutheri aut Philippi doctrinæ, qui
 omnia nescio cui fidei, quam hactenus explicare non potue-
 runt, tribuentes, sine nostris operibus æternam felicitatem i-
 gnaui promittunt & desidiosis: Etenim quantumlibet vos
 illis in vestra confessione patrociniemini, & dicatis falso accu-
 sari, quod bona opera prohibeatis, quantumuis eorum ad-
 hortationes ad bene operandum literis & verbis extollatis,
 merito tamen audietis, quod de Epicuro prodidit Possido-
 nius: Re quidẽ tollere deos, oratione tantum relinquere, idq;
 inuidiæ detestandæ gratia. Nam quemadmodum Epicuro,
 numina describere ociosa, ignaua, nihil curantia, nihil agẽtia,
 nihil prouidentia, destruxisse potius fuit, quam astruxisse: ita
 vestris doctoribus, bona opa inutilia facere, nihil gratiæ, nihil
 acceptationis, nihil meriti apud Deum illis tribuere, re quidem
 prorsus contemnere est, licet ea, inuidiæ tantum detestandæ
 gratia, verbis & oratione cõmendent. Cuius per Deum ma-
 nus non continuo labascunt, cuius vis non emoritur, cuius
 non languescit animus, vt audierit nullam Deo esse curam
 humanorum operum, quicquid siue boni operis sit siue ma-
 li, homines perpetrauerint: æque contemnere, modo peritina-

Philip. 2

Fidem Lu-
therus nec
Philippus
explicare
non pos-
sunt.

citer credant, se fore seruandos, quando nō potest fallere, qui pollicitus est ita credentibus Christus Iesus. Apage, inquit, imo curat maxime Deus, quid homines faciāt. Hoc facile est dictu. Sed quam rogo curam existimabimus esse Deo de nostris operibus, quādo nullis ea dignatus est afficere præmijs, nulla mercede prosequi? Quid superest, hac persuasione recepta, nisi vt illud ex Epicuri gymnasijs depromptum versetur in ore cunctorum: Nemo memoriam habebit operum nostrorum: Coronemus nos rosis anteq̃ marcescant, nullū pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra: vbiq̃ relinquamus signa lætitiæ, qm̃ hæc est pars nostra, & hæc est fors nostra, &c. Dicetis fortasse, Philippum asseuerare, fidei deberi æterna præmia, operibus temporalia. Præclarā vero distributionem, si in hoc mundo tm̃ in Christo sperātes sumus (ait Paulus qui se non plus omnibus credidisse, sed plus oībus laborasse prædicat) miserabiliores sumus omnibus hoībus. Quid obsecro Deus in hoc mundo potest dare ijs, quibus oīa contemnere, abdicare, despiciere, persuadet? Christus de æterna felicitate cōsultus: Si vis, inquit, ad vitam ingredi serua mandata. Mandatorum igitur obseruationi, non tēporale præmiū, sed æterna retributio debetur. Cuius mercedis promissione toties Christi & apostolorum eius doctrina nos excitat, non ad credendum tantum, verum ad ea, que recta sunt & honesta peragenda. Atqui doctores vestri non vsq̃ adeo carnales sunt, vt pro mercede etiā æterna benefacere velint, existimāt em̃ nihil esse virtute præclarius, nihil amabilius, nec quicquā esse tam excellens, quod mouere possit animum, quem ipsius

honest

Sapientia.

1. Cor. 15

Matth. 19

Discrimen
Lutheranæ
& Euangeli-
cæ doctrinæ de
moribus
penes ani-
mi motus
obserua-
tionem.

honesti species & pulchritudo non mouerit: Ad hæc tã perfectos se esse profitentur, ac cæteros omnes esse volunt, vt factis illis ad bene viuendum sit, voluntatem Dei nosse, absq; eo quod mercedis ostentatione ducantur. Et ipsi quidem tales se fingunt, & credi volunt. Ego vero vehementer admiror quod perfectiores sint propheta, qui inclinauit cor suum ad faciendas iustificationes dñi in æternum, propter retributione, apostolis ac cæteris fidelibus, quos mercede tñ proposita Christus continet in officio pietatis. Nolite, inquit, timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro, dare vobis regnum. Ad hoc pertinet illud: Vnicuiq; virtuti beatitudinis decus proponitur, præmium adiicitur, vt facilius ab illis, quos in monte solus euangelicæ perfectionis culmen docebat Christus, expeterentur. Allicit em̄ nomen beatitudinis, cuius rem oēs hoīes naturaliter appetunt, & præmiorũ tã larga promissio, cuius vis animum erigit, ad capeffendũ tædium & laborem, quẽ legis diuinæ custodia secum affert, vtpote quæ carnis cõmodis & voluptatibus iniquitatum oīm ac scelerũ foemētis aduersatur. Facile est ijs, qui cessationis & ignauitæ causam susceperunt, vtpote rerum cū humanarum tum diuinarum ignaris hæc omnia contemnere, (quanq̄ Philippum in hæc paradoxa non tam ex animi sententia, quam necessitate defendendi semel susceptum dogma incidisse reor) sed Christus, qui figmentum suum nouit euangelici cultus operarios spe mercedis cõducit ad vineam: Paulus etiã apostolus præmiorum ostentatione discipulos suos allicit ad benefaciendũ, dicens: Bonũ facientes nō deficiamus, tempore enim suo mete-

Psalm. 118

Lucæ 12

Math. 5

Math. 20

Galat. 6

F. ALFONSVS VIRVESIVS

metemus non deficientes. Id quod momentaneum est & leue tribulationis nostræ, supra modū in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur: Apostolus Christi, Apostolus vero: Christus ipse subleuandos, alliciendos, inuitandos duxit primos ecclesiæ fideles, ex quibus martyrum examina prodierunt, pollicitis, ne propter ingētem laborem, quem absoluta pietas incutit capessentibus, a virtute deficerent. Et nostri temporis euangelistæ vsq; adeo illorum constantiam superarunt, vt mercedis nomen fastidiant & fide tantum sibi debitam beatitudinem existimantes, cætera præstent gratuito. Sit ita sane, illi quos tantum non Christos fecistis, quos æquus amauit Iupiter, & ardens euexit ad æthera virtus, perfectiores sint prophetis, apostolis & martyribus: certe vulgus, vt a voluendo dicitur, natura inconstans est & infirmus, atq; adeo affectibus cæcæq; cupidine ducitur, nihil perniciosius doceri potest, quam quod sola illis sufficiat fides ad æternæ felicitatis consequutionem, quod bona opera nihili Deus in præmiorum collatione pendat, quod diuinæ legis obseruatio inutilis sit, & æternitatis expers: deniq; quod nihil possint homines bonis operibus mereri apud Deum, cui etsi opera nostra placeant, illum tamen minime placant, aut promerentur nobis. Qui poterit animus, ingenitæ cupiditatis morbo & peccatorum pondere collisus, praua implicitus consuetudine, corpori demum, quod, iuxta Sapiētem, aggrauat animam, immer sus. Postremo persuasio nibus istis imbutus, ad virtutem excitari, expediri, roborari:

Fide,

Incommoda Lutherana doctrina.

Sapient. 9

Fide, inquires, cuius fructus est virtus & spiritus sancto q ad-^{Roma. 8}
iuuat infirmitatem nostram. Speciosa verba & dictu facillima. Atqui spiritus sancti motibus non oēs obtemperant, legi membrorum spiritui repugnante, & hominis voluntatem in transuersum agente. Alioquin nemo semel iustificatus peccaret mortaliter. Et omnes fidem se habere credunt, & tamen non omnes studiosè viuunt. Quinimo quod ait Flaccus:

Quemuis e media erue turba :

Aut ob auaritiam aut misera ambitione laborat.

Hic nuptarum insanit amoribus, hic puellarum,

Hunc capit argenti splendor, stupet alius ære.

Hic mutat merces surgente a sole, ad eum quo

Vespertina tepet regio, quin per mala præceps

Fertur vti puluis collectus turbine, &c.

Quis hæc vitia in ethnicis olim taxata in Christianis aliquot hodie non reprehendit? Vbi nō scinditur incertum studia in contraria vulgus? Vbi non furit, ac sæuit animis ignobile vulgus? Vbi non scortatur, ludit, portat, & per singula flagitiorum genera dissoluitur vulgus ignauum? Fortassis in Germania: Omnes tamen etiam si media in fece vulgi sordescant, fidem habere se iactant: Quid ni? Cum se Christianos existiment: nihilq; nouerint de Stoica fide Lutheri, a quo tm̄ didicerūt pertinaciter credere se felicitatē æternam assequuturos, etiam si omnium scelerū libidine subinde sordescāt, et si veluti canes ad vomitum idētidem reuertantur, modo nunquam illis desit ista fides, qua se credant incunctanter hæc omnia adipisci per Christum, cuius tanta fuit erga genus hu-

N manum

manum clementia, vt postq̄ semel opus consummauit quod dedit illi pater, quo nobis meritus est beatitudinem, tam merendi cura, quam bonorū operum labore leuauerit in se credituros. Hæc est philosophia Lutheri, Quam vt verbis ac literis negare conetur, res tamen, quas nunc inuoluit, nunc euoluit, summa extorquebit ab inuito: Nec pōt dissimulare doctrinam, quam in Germanorum suorum cū verbis tum moribus cogetur agnoscere, quæ & nobis etiam conuiuentibus passim protruditur experimento, & ipse non semel questus est, corruptiores se demum expertum esse Germanorum mores, posteaquam ei credere cœperunt, quam fuerant sub Rom. pontificis regno, quod vocat: Est tamen vna eademq; maxima vtilitas, quæ ab hac noua doctrina aut certe verborum nouitate exoritur. Quænā, inquires? Quod quanquam hæc doctrina contemnitur ab imperitis, tamen experiuntur piæ ac pauidæ conscientiæ, plurimum eam consolationis afferre. Agnoscitis credo viri Germani cōfessionis vestræ verba, quibus addit Philippus in apologia. Proinde non patiantur se bonæ mentes depelli ab hac sententia, quod tantum si de accipiamus remissionem propter Christum. In hac habet certam & firmam consolationem aduersus peccati terrores, & aduersus æternam mortem, & aduersus oēs portas inferorum. Miror quod non addidit, aduersus virtutum etiã labores, aduersus tædium resipiscendi, aduersus pœnitentiæ dolores: Quid em̄ opus est omnibus istis, vbi sola fide peccatorū remissionem & iustificationem fueris assequutus? Quid autē ni afferat doctrina ista consolationem pijs conscientijs, quæ etiam

Vtilitas
Lutheranæ
doctrinæ
atq; Phi-
lippicæ.

etiam impijs blanditur & indulget: Nā quis non sibi in medijs quoq; facinoribus applaudit, cum meminerit, nihil se felicitatis amisisse in bonorū operum amissione, nihil admisisse dispendij in malorum designatione, quando in promptu est illi fides, qua contentissime credens se fore seruandum, felicitatem a Deo etiam extorquere possit: Adde quod non solū docentur bona opera ad beatitudinis consequutionem nihil prodesse, vt contemptui sint scelestis & ignavis, verū & nulla esse in hominibus quantumlibet iustis bona opera, ausus est asseuerare Lutherus, Eius est enim illa sententia: In omni opere bono iustus peccat, cui additur & alia: Nullum esse (videlicet) peccatum veniale, sed omnia mortalia, nisi Deus delectum quendam faceret in cōdonando: Quid igitur superest, hac persuasione recepta, nisi vt omnes, abiecta omni specuiusq; boni operis faciendi, sese voluptatibus dedant, scelestibus immergant, & inter hæc turpissimus quisq; ganeo aut sicarius æqualē se meritis Petro existimet & Paulo: quos putat nullum habuisse meritum, nec habere quidem potuisse, quando omnia illorum facta, dicta, cogitata peccata erant, non leuia sed capitalia: Et interim, si diuis placet, grandi supercilio & intolerabili arrogantia occinitur nobis, Lutherum & eius dogmatis prædicatores, quorum hæc sunt præcipuæ de moribus hominum assertions, doctrinam Evangelicam labantem, imo & iam dudum ætate collapsam, erexisse, quodque vtiliter docuerint de omnibus vitæ generibus & officijs, quæ genera vitæ, quæ opera in qualibet vocatione Deo placeat, Quomodo vero placere possunt, q̄ nunq̄

N ij non

non peccant: Quasi nesciamus quibus libris & concionibus hæc docere se prædicant, in eisdem docuisse nullum hominis opus esse Deo gratum, omnes sanctos fuisse impios, blasphemos, idololatrias, etiam maxima cum pollere sanctitate videbantur, & id genus alia, Quibus nihil pestilentius tradi, nihil consternandis piorum animis, impiorum vero extollendis & indurandis accommodatius doceri potuit. Ite nunc & bonorum operum doctrinam ad nauseam usque iactate, prædicate, vestrorum conciones, sermones extollite: quandiu ita docuerint, quemadmodum hæcenus docuerunt, semper a me audient. Re quidem vniuersa bona opera prorsus extinguere, etiam si oratione, idque ad vitandam duntaxat inuidiam, probare videantur. Veruntamen non omnino est inutilis ista doctrina.

Altera v-
telligas.

Obscurat enim et extenuat humanam gloriam, qua nihil est homini perniciosius, diuinam extollit qua nihil salubrius. Porro autem quasi non satis consternatur omnis gloria, quæ homini possit obrepere, dum docetur, nihil humanas vires sine Deo valere, necesse quidem, etiam cum maxime ad virtutem fuerit homo connixus, aut quasi post hanc persuasionem quicquam homini supersit, de quo possit gloriam aucupari: Gloria vero diuina quid est in quo magis eniteat, quam in homine usque adeo prouehendo, ut natura conditus tam fragili & imbecilli, gratuitis muneribus fiat quodammodo omnipotens: Omnia possum (ait Paulus) in eo qui me confortat. Quinimo vnus Lutherus Christi gloriæ omnino detrahere mihi videtur, quem negat etiam in electis quicquam operis, quod non sit peccatum, efficere posse, aut si potest, velle.

Philip. 4

Ex

Ex his enim alterum sine controuersia colligitur ex illa sententia, quod in omni opere bono iustus peccat. Hæc incommoda, & si dissimulari nequeant, eo ferenda fortassis ducet Philippus, quod ex illis vnum idemque maximum commodum videmur consequuti: Nam catholici admoniti (vt in confessione vestra dicitis) non perinde predicant inutilia opera vt olim. Preterea incipiunt fidei mentionem facere, de qua olim mirum erat silentium, &c. Nequeo Hispanus & Germaniam

Tertia vtilitas.

hactenus nunquam ingressus scire, quid Germani concionatores, ante Lutheri dogmata exorta docuerint. Certe apud Hispanos, Gallos, & Italos nunquam fides & gratia diuisa est ab operibus bonis, quando quidem sine vtraque bona non essent, non tamen dubito, quin multa sint admixta concionibus sacris a fidei simplicitate & Euangelicis moribus aliena, hæc tamen non a concionatoribus, sed a negociatoribus, qui nunquam in ecclesia defuerunt, ambulantes, vt Paulus inquit, in astutia humanæ sapientiæ, & verbum Dei adu-
rantes, hoc est, Christi doctrina ad propria commoda abutentes, & non Christo, sed sibi filios ex ea gignentes, a quibus etiam peculiariter coli gloriantur, dicentibus: Ego quidem sum Pauli: Ego autem Apollo: Ego vero Cephæ. Nec desunt etiam quidam alij, qui ex contentione Christum annuntiant, non sincere, existimantes, vt Paulus ait, pressuram se suscitare vinculis bonorum. Eorum scilicet qui, cum omnia diligentibus Deum cedant in bonum, alienis erroribus admoniti medium tenere nituntur: Hoc est: ita veritatis Euangelicæ viam insistere, vt nec ad dexteram superstitionis, nec ad

Abutentes doctrina Christi q. sint.
2. or. 4

1. Cor. 1

Philip. 1

N iij leuam

leuam impietatis deflectant. Quamobrem libenter admittimus, & æquanimitè ferimus, quod in confessione dicitur, coepisse nos post Lutheri doctrinam docere fidem, & ab a-nilibus fabulis destitisse. Verum, vt a nobis hoc factum est, absq; totius ecclesiæ offensione, quis dubitet, eadem ratione a vobis sine totius orbis Christiani scandalo & commotione fieri potuisse? Quanquam ego antea multo quam scirem quid Lutherus prædicabat, aut quicq; eius præter nomē & hæresis notam audirem, quæcunq; de fide et operibus, de naturæ imbecillitate, & operæ diffidentia nunc scribo, doceram multis annis in Hispania, idq; citra ecclesiæ scandalum, aut offensionem, quæ doctrinam suã agnoscebat, probabat, & vt fidelium mētibus olim impressam amplectebatur. Id ipsum tamen quod dicendum hic fiet, non absq; insectatione improba quorundam, qui sua interesse putabant multa quæ a me dicebantur præteriri, quædam secus exponi. Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos.

Rom. 3

Philippica VII. Quæ ijs argumentationibus respondet, quas ad confessionem in apologia adiecit Philippus.

Actenus exposuimus scripturarum loca, quæ in confessione vestra Germani citantur, & ita exposuimus, vt cæteris omnibus quæ possent afferri, mea quidem sententia, satisfecisse videamur. Nulla enim alia producuntur in apologia, quæ sint efficaciora, sed eadem inculcantur atque identidem occinuntur nobis fides: promissio, verbum Dei, quibus sane rebus